"הישראלי היפה" מסתער על העולם השלישי

את עמותת לוחמים ללא גבולות הקימו שלושה קצינים יוצאי יחידות מובחרות שהחליטו להילחם בדימוי השלילי של מדינת ישראל ושל המטייל הישראלי בעולם באמצעות רעיון מקורי: לרתום תרמילאים בטיול שאחרי הצבא לפעילות התנדבותית באסיה, בדרום אמריקה ובאפריקה • "ראיתי אנשים עדינים ומתוקים שנתנו פה הכל", מספרת מנהלת בית יתומים במומבאי שזכה לביקורם של "המלאכים הישראלים" • לגילי, ממקימי העמותה, יש חזון נרחב יותר: "כמו שאנחנו מעצמה עולמית בתחומי הסייבר והחקלאות, אנחנו יכולים בקלות להיות גם מעצמה של התנדבות"

מימין: הודיה הוכברגר, גור אריה דוד והמתנדבת סיוון בבית היתומים במומבאי בהודו. שיעורים בבוקר, שיפוצים אחר הצהריים

אבירם זינו

הצונמי המדיני נגד ישראל בשיאו, וכמו באפקט דומינו – מדינה אחר מדינה מכירה במדינה פלסטינית, ארה"ב כבר לא מוכנה להתייצב לצדה של ישראל באופן אוטומטי, וחרם של האיחוד האירופי על מוצרים ישראליים שמקורם מעבר לקו הירוק הוא רק שאלה של זמן. הדימוי של ישראל בעולם, שוב, נמצא בשפל.

את המצב הזה מנסים לשנות "לוחמים ללא גבולות", על משקל "רופאים ללא גבולות". העמותה, שהוקמה בשנת 2013, קוראת לתרמילאים הישראלים לשלב בטיול שאחרי הצבא גם פעילות התנדבותית במדינות עולם שלישי. בימים אלו, כשברקע גל התקפות מדיניות נגד ישראל, בעמותה מנסים להשיג מטרה הסברתית כפולה: מצד אחד, להפוך את המטיילים הישראלים למעין "שגרירים" של הישראלי היפה, זה שנכון להירתם ולעזור, ומצד שני למחוק את הדימוי השלילי הקיים בעולם על מוסריותו של צה"ל.

הרעיון להקים את העמותה נולד אצל גילי (26), נשוי עם ילדה בת שנתיים ממעלה אדומים, ששירת שמונה שנים ביחידה מובחרת בתפקידי פיקוד שונים. בין היתר הוא לחם בעופרת יצוקה וביחידה שהייתה בפיקודו של אל"מ עופר וינטר, כיום מח"ט גבעתי, בזייתון.

"אחרי שנלחמנו חזרתי הביתה וראיתי, שוב, כמו שראיתי לאורך כל השירות הצבאי שלי, את הדיסוננס הזה, של איך צה"ל נתפס בעולם", מספר גילי, "לצה"ל שאני מכיר יש אמות מידה מוסריות בסטנדרטים מאוד מאוד גבוהים, ויש דיסוננס אדיר בין המציאות לבין הדרך שבה אנו נתפסים בעולם, כחבורה של עבריינים מפרי זכויות אדם".

אחרי שפשט את מדיו יצא גילי לטיול עם אשתו רחלי (25), עובדת סוציאלית, בתאילנד ובלאוס. "האסימון נפל לי בבית חב"ד בקו־סמוי", משחזר גילי את הרגע שבו נבט בו הרעיון, "בעקבות מבט על 25 אלף ישראלים שעוברים במקום הזה. חשבתי לעצמי – איך כל הישראלים שעוברים פה יכולים לעשות את השינוי בסתירה הזאת שראיתי בתקופת הצבא שלי, בין צה"ל המוסרי, שכל הישראלים מכירים, לבין איך שהוא נתפס בעולם. וגם, על הדרך, חשבתי להרוויח את הזכות לשנות ולקחת חלק במשהו אמיתי. אנחנו מעצמה בהייטק, בחקלאות, ואנחנו יכולים בקלות להיות גם מעצמה של התנדבות".

מבה"ד 1 למומבאי

חיילים ללא גבולות הוקמה על ידי גילי ושני קצינים ומפקדי פלוגות לשעבר מיחידות מובחרות בצה"ל, שחזרו כמוהו מהטיול הגדול אחרי הצבא והחליטו לעשות מעשה. "הרמתי טלפון לאטיאס ובועז", מספר גילי, ומתכוון ליאיר אטיאס ובועז מלכיאלי, "אמרתי להם 'יש לי פרויקט, אל תשאלו הרבה שאלות, אנחנו הולכים להרים את זה ביחד'".

גילי הכיר את השניים בקורס קצינים בבה"ד 1, ומאז שמרו על קשר הדוק. מיד לאחר שיחת הטלפון נרתמו אטיאס ומלכיאלי למשימה. מפקד חיל האוויר לשעבר, אלוף במיל' אליעזר שקדי, שמסייע לשלושה בגיבוש הרעיון, הסכים לעמוד בראשה כנשיא העמותה.

הפרויקט מפעיל כיום מחזורי התנדבות בני שבועיים כל אחד בבתי יתומים במדינות מתפתחות. בכל צוות התנדבות לוקחים חלק 20־25 תרמילאים ישראלים אשר עוברים מיון מוקדם בארץ. תוכני ההתנדבות מגוונים, ועיקרם קשר אישי בין המתנדבים לילדי בית היתומים, העברת שיעורים מגוונים ושיפוץ המבנים. אחד מתנאי ההצטרפות לפעילות בחו"ל הוא התנדבות בפרויקט נוסף של העמותה, "עניי עירך" שמו, שבו מתנדבים חברי המשלחת קודם לכן עם נוער בסיכון בישראל.

שתיים כאלה הן הודיה הוכברגר ואנאל בן טור, סטודנטיות בנות 24 שטיילו אחרי הצבא בדרום אמריקה. "לאורך כל הטיול הרגשנו שמשהו חסר", מספרת הוכברגר, "וחשבנו שיכול להיות מגניב להתחבר לתרבות המקומית, לעשות משהו, להשאיר חותם חיובי".

על העמותה שמעה הוכברגר מפי חברה בארוחת ערב, ומיד התקשרה לבן טור. "אמרתי לה 'אנאל, מצאתי בדיוק את מה שחשבנו עליו בטיול בדרום אמריקה', ואז התברר שגם היא שמעה על זה מחברה בפייסבוק שבעלה הוא בועז, אחד המייסדים של העמותה. אחרי זה כבר אמרנו לעצמנו 'יאללה, בואו נצא לעוד טיול, הפעם למזרח, ונעשה משהו מיוחד".

המקום הראשון שנבחר לפעילות הפרויקט היה במומבאי בהודו. גילי וחבריו פנו אל השגרירות בהודו ואל ארגון גבריאל מומבאי, ואלו עזרו להם לאתר פעילות מתאימה – ומאוחר יותר גם להוציא אותה אל הפועל. בסופו של התהליך הוחלט להתנדב בבית היתומים המקומי טריראנטה.

"מתן זמיר (סגן הקונסול הישראלי במומבאי – א"ז) התקשר אלי", משחזרת ראדנט (65), מנהלת בית היתומים, "וסיפר לי על שלושה מטיילים ישראלים המתכננים לטייל בהודו ומעוניינים לשלב התנדבות הומניטרית של שבועיים כחלק מהטיול הגדול. מעבר לכך ששמחתי, גם ממש הופתעתי", מוסיפה ראנדט בהתרגשות, "אני יודעת שמיליונים מגיעים מכל העולם לטייל בהודו, אך זו הפעם הראשונה שאני שומעת שחבר'ה כאלה מוכנים להקדיש שבועיים שלמים להתנדבות אצלנו בשכונות הסלאמס במומבאי".

"טיילנו קודם בצפון הודו – כפרים, עיירות, נוף מדהים, ופתאום במומבאי אתה רואה פער סוציו־אקונומי מטורף", מספרת הוכברגר, שיצאה עם המשלחת הראשונה, "אתה בפאנן שלך, ופתאום אתה בתוך שבועיים של התנדבות במקום כזה. זה קצת שוק, ולוקח לך איזה רגע להתאפס. אבל ברגע שזה מתחיל – העשייה ממש טובה. הכל כבר היה מאורגן מהארץ וידענו בדיוק מה אנחנו הולכים לעשות".

לוגיסטיקה ברמה אחרת

במומבאי התארחו חברי המשלחת תחילה אצל הקהילה היהודית ורק אז יצאו לבית היתומים, שממנו חזרו בכל סוף שבוע אל הקהילה היהודית כדי להעביר יחד את השבת. "זה משהו שלא היה יוצא לנו לעשות סתם ככה", מספרת הוכברגר, וגם זה היה חלק מהחוויה המדהימה – להכיר את העם היהודי שחי במדינה הזו, שבאופן רגיל לא

צילומים: לוחמים ללא גבולות

גילי (מימין) וראדנט (משמאל) עם מתנדבים ואנשי צוות ליד בית היתומים במומבאי

גור אריה דוד וילדי בית היתומים במומבאי. "חוויה מטורפת של נתינה"

יוצא לך לפגוש. בימי ראשון פועל שם מרכז של הקהילה היהודית, והעברנו להם שם קורסים בהגנה עצמית".

"היום של המלאכים האלה התחיל בשמונה בבוקר", מספרת ראדנט, "ועד שעות הצהריים הם העבירו שיעורים באנגלית, בהיגיינה אישית, בהגנה עצמית לנערות שלנו ועוד. בשעות הצהריים הם שיפצו לנו את בית היתומים, שהיה ממש מוזנח וחידשו אותו לגמרי".

ראדנט מספרת שהיותם של המתנדבים לוחמים לשעבר בצבא הישראלי, על אף הדימוי השלילי בעולם, דווקא הלהיבה את הילדים. "כשסיפרנו זאת לילדים ולצוות ההדרכה, הם ממש התלהבו ושאלו אם הם ילמדו אותם קרב מגע. אני חייבת להודות שבמהלך השבועיים האלה ראיתי אנשים עדינים ומתוקים שנתנו פה הכל".

גור אריה דוד (23) מנווה דניאל שירת בגולני בגדוד 51. אחרי השחרור הוא לקח חלק במשלחת למומבאי, ועכשיו הוא ממשיך את הטיול שלו בתאילנד. "החיילים שלי בגולני התחילו להתלחשש על פרויקט חדש שנקרא לוחמים ללא גבולות, שפועל לשילוב התנדבות הומניטרית כחלק מהטיול הגדול", משחזר אריה דוד, "אחרי שבוע השתתפתי במפגש בוגרים עם המדריכים מתנועת הצופים שבה הדרכתי, ושוב סיפרו לי על המיזם הזה. נכנסתי לפייסבוק שלהם, וברגע ששמעתי שהם פותחים את הפרויקט בהודו – ידעתי שזה משהו שאני חייב לשלב כחלק מהטיול שלי".

למה?

"זו נראתה לי הזדמנות נפלאה לתרום מעצמי וגם להראות מה אנחנו, החברה הישראלית, באמת. התחלתי את הטיול בשבועיים מדהימים עם ההתנדבות והמשכתי לטיול הגדול שלי במזרח. נוצרה חבורה מגובשת, ויצא שאחרי ההתנדבות כולנו שינינו תוכניות כדי להמשיך ולטייל יחד".

אריה דוד מודה שלפני הנסיעה הוא קצת חשש שבגלל שהפרויקט הוקם על ידי קצינים מיחידות מובחרות, תהיה שם אווירה של "ראש קשה", כהגדרתו. אבל מהר מאוד התבדה החשש הזה, "זו הייתה חוויה מטורפת של נתינה וגם של לא מעט צחוקים. הארגון והלוגיסטיקה שלהם זה משהו שעדיין לא נתקלתי בו. הם ממש נערכו לכל תקלה לוגיסטית אפשרית, כולל תיקי עזרה ראשונה למקרה חירום. דבר נוסף שממנו חששתי היה לראות את העוני, וחשש זה אומת כשהגענו. זה לא ייאמן איך שהם חיים שם. ממש נהרות של ביוב בין הבתים וריח בלתי נסבל. אבל אחרי יומיים כבר מתרגלים".

כל משלחת תנציח חלל

התדמית בעולם של הישראלי המכוער היא לא רק תוצאה של הדימוי המדיני, אלא גם של לא מעט אירועים שבהם היו מעורבים ישראלים בחו"ל והותירו רושם רע. רק השנה דווח, למשל, בטלוויזיה בניו זילנד על צעירים ישראלים שמוכרים באגרסיביות מוצרים של ים המלח במחירים מופקעים. הפרויקט של גילי וחבריו נועד להציב מול המקרים האלה גם צד אחר של המדינה.

"אנו מאמינים כי אין שום סיבה שישראל תמוקם בשלישיה הפותחת, יחד עם איראן ופקיסטאן, בדירוג המדינות שלהן ההשפעה השלילית בעולם", אומר גילי ומציג סקר של רשת הטלוויזיה הבריטית הממלכתית BBC, "עם קצת מקוריות, יוזמה, תעוזה והרבה לב טוב יהיה אפשר ליצור שינוי אמיתי ולהראות את פניה היפות של מדינת ישראל ושל צה"ל בעולם. יתרה מכך, אנו מאמינים כי עשייה זו של 'תיקון עולם' היא מאבני היסוד שלנו כיהודים וישראלים, והיא מרכיב מרכזי בדנ"א היהודי־ישראלי".

עם הקמת העמותה, ובמיוחד אחרי מבצע צוק איתן, החליטו אנשי העמותה להנציח בשמו של כל צוות התנדבות שיוצא לחו"ל את אחד מחללי צה"ל. "החלום המשותף לכל החיילים בצבא הוא 'הטיול הגדול', והמעט שנוכל לעשות למען אלו שמסרו את נפשם למעננו הוא להנציח אותם", אומר גילי.

ואכן, צוות ההתנדבות הראשון הוקדש לזכרו של לוחם גולני סמ"ר דניאל פומרנץ ז"ל (21), שנפל בקרב הקשה בשכונת שג'אעייה. "כשנפגשנו עם אמו ורדה, היא סיפרה לנו ששבוע לפני שנפל ביקש דניאל לעשות קעקוע של הכיתוב 'סבקוז' מילגה', 'הכל אפשרי' בהינדית. ואכן, ביום ההולדת שלו ביום האחרון של ההתנדבות במומבאי חנכנו לזכרו את קיר הזיכרון בטקס מרגש עם הקונסוליה הישראלית. על קיר הזיכרון כתבנו בענק את מה שהוא לא הספיק לקעקע על זרועו – 'סבקוז' מילגה'", מספר גילי בהתרגשות.

"ביום האחרון שלהם פה זכיתי לראות מחזה בלתי רגיל", מספרת ראנדט על הטקס מנקודת המבט שלה, "היה כאן טקס לחייל הישראלי שנפל בעזה וכל אנשי השכונה הגיעו כדי להוקיר תודה למתנדבים, הרבה אנשים הגיעו. גילי הבטיח לי שהם יבואו גם שנה הבאה, ואנחנו ממש מחכים".

"זו הרגשה עוצמתית ומספקת", מסכמת הוכברגר, "אתה קם בבוקר, אחרי שאתה בקושי מספיק לישון בגלל כל העשייה, מגיע לשם וזה פשוט נותן לך כוחות להתחיל את היום. זה מאוד מחזק לראות כמה הילדים מחכים וצמאים לזה, ומצד שני – גם אנו צמאים לזה. אתה מוציא את עצמך רגע מהטיול לטובת עולם אחר ומדהים של עשייה והתנדבות. באותה הזדמנות אתה לומד להכיר את עצמך גם ממקומות אחרים".

בינתיים מפעילים מייסדי העמותה את התוכנית על חשבונם האישי ובזכות תרומות פרטיות קטנות מחברים, ממכרים ומאנשים טובים. גם קרן עתיד פלוס, המסייעת לנוער בסיכון, תרמה 5,000 שקלים על חלקה של העמותה בקידום של התנדבות גם בארץ. במקביל, מנסים חברי חיילים ללא גבולות להשיג תרומות מגופים ומאנשים פרטיים נוספים, שיאפשרו להרחיב את פעילותה. פרטים נוספים אפשר למצוא באתר האינטרנט של העמותה www.ffl.org.il.

עם זאת, בעמותה כבר חושבים קדימה. "המטרה הבאה שלנו היא להפוך את לוחמים ללא גבולות לענקית התנדבות עולמית כחול־לבן", חולם גילי. "וזה אומר שעד סוף שנת 2018 כבר נפעיל שלושה מחנות התנדבות שיתפרסו על פני שלוש יבשות שונות – בהודו באסיה, בדרום אמריקה ובאתיופיה באפריקה".